

Kaupunginhallitus	§ 15	18.01.2016
Kaupunginvaltuusto	§ 5	25.01.2016

LAUSUNTO HALLITUKSEN LINJAUKSISTA ITSEHALLINTOALUEJAON PERUSTEIKSI JA SOTE-UUDISTUKSEN ASKELMERKEIKSI

160/09.091.002/2015

Kaupunginhallitus 18.01.2016 § 15

"Pääministeri Juha Sipilän hallitus on linjannut 20.10. ja 7.11.2015 tekemillään päätöksillä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamisesta sekä perustettavien itsehallintoalueiden määrästä ja aluejaosta.

Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettävät kolme itsehallintoaluetta tukeutuen lailla säädettävän työnjaon mukaisesti vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelurakenteisiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta joilla sote-palvelut järjestetään. Hallituksen aluejakoa koskeva linjaus sekä sitä perusteleva muistio ovat lausuntopyynnön liitteinä.

Hallituksen rahoituksen uudistamista koskevan linjauksen mukaan kunnilla ei voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Itsehallintoalueiden rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta minkä lisäksi myös osittain alueiden omaan verotusoikeuteen perustuvaa ratkaisua selvitetään. Hallituksen rahoituslinjaus on liitteenä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, itsehallintoalueiden perustamista ja aluehallintouudistusta valmistellaan sosiaali- ja terveystieteiden ja valtionvarainministeriön yhteisessä hankkeessa, jota hallinnoidaan teknisesti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja valtionvarainministeriö pyytävät Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä sekä muilta jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot hallituksen linjauksista. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa. Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen linjauksista. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:
<http://alueuudistus.fi /lausuntopyynnot>

Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelemaan kannanottonsa. Sen vuoksi kunnille osoitettu lausuntopyyntö on kohdistettu valtuustoille. Itsehallintoalueeseen sijoittumista koskevaan kannanottoon suhtaudutaan kunnan virallisena kantana, minkä vuoksi sitä koskevasta valtuuston päätöksestä tulee toimittaa

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

§ 15
§ 5

18.01.2016
25.01.2016

---

päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön.

Päätösasiakirjan voi toimittaa joko sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@stm.fi tai postitse osoitteeseen Kirjaamo, sosiaali- ja terveysministeriö, PL 33, 00023 Valtioneuvosto. Päätösasiakirjaan tulee merkitä viite STM068:00/2015.

On mahdollista menetellä myös niin, että valtuusto ottaa kantaa ainoastaan sille osoitettuun, itsehallintoalueeseen kuulumista koskeviin kysymyksiin ja toimittaa kannasta päätösasiakirja STM:öön. Tällöin lausuntopyyntöön muihin kysymyksiin voidaan ottaa kantaa muussa kunnan toimielimessä. Mikäli kunta katsoo, ettei sen ole tarpeen ottaa alueiden muodostumiseen virallista kantaa, lausuntopyyntöön voidaan vastata kokonaisuudessaan kunnan valitsemassa toimielimessä eikä päätösasiakirjan toimittaminen ole tällöin tarpeen.

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen laatimisessa. Hallituksen esityksestä pyydetään lausunnot keväällä 2016. Lausunnot pyydetään antamaan 28.1.2016 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan sähköisesti saapuneet lausunnot.

Sähköinen kysely löytyy Internet-osoitteesta:
<https://www.webropolsurveys.com/S/23CD4E7D9E3E90FB.par>

Kaupunginjohtajan ehdotus: Kaupunginhallitus päättää esittää, että valtuusto hyväksyy liitteen mukaisen lausunnon.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginvaltuusto 25.01.2016 § 5

Käsittely: Kaupunginvaltuusto kävi asiasta laajan yleiskeskustelun.

Päätös: Kaupunginvaltuusto hyväksyi yksimielisesti kokouksessa muokatun liitteenä olevan lausunnon.

Lisäksi pöytäkirjaan merkittiin kaupunginvaltuutettu Reijo Kahelinin kirjallinen kannanotto asiaan:

"En pidä tarpeellisena korostaa suurten kaupunkiseutujen erityisroolia koikeilualueena tai erilaisen hallinto- ja toimintajärjestelmän luomista itsehallintoalueen sisään. En pidä tarpeellisena esittää maakunta- ja aluehallinnon tehtävien siirtämistä kaupunkiseudulle.

Alueellisesti eriyttävää lainsäädäntöä ei kaupunkiseuduille tule tehdä. Kaupunkiseutujen tehtäväksi on nähtävä koko ympäröivän maakunnan ja sen

Kaupunginhallitus	§ 15	18.01.2016
Kaupunginvaltuusto	§ 5	25.01.2016

---

pienienkin kuntien erityispiirteiden tukeminen, koska ne menneiden vuosien aikana ovat merkittävästi hyötyneet mm. laaja-alaisten kuntayhtymien sijaintipaikkoina. Kokonaisuudessaan on suuntauduttava hallinnon yksinkertaistamiseen, joka itsehallintoaluevalmistelussa onkin tavoitteena."

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Orivedellä 28.1.2016

Helena Lappi
pöytäkirjanpitäjä

Liitteet

Oriveden kaupungin lausunto

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN LINJAUKSISTA ITSEHALLINTOALUEJAON PERUSTEIKSI JA SOTE-UUDISTUKSEN ASKELMERKEIKSI

Lausuntopyyntökysely

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

TAUSTATIEDOT

Vastaaajatahon virallinen nimi:

Oriveden kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi:

Helena Lappi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot:

Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto, juha.kuusisto@orivesi.fi, p. 050-4015790

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä:

18.1.2016 ja 25.1.2016

Toimielimen nimi:

kaupunginhallitus (18.1.) ja kaupunginvaltuusto (25.1.)

Onko vastaaja*

kunta (X)

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

joku muu

Kysymykset

1. **Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?**

Kyllä X

Ei

Ei kantaa

2. **Voitte perustella edellistä vastaustanne.**

Vastaus:

3. ***Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille:* Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)**

Etelä-Karjala

Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Savo

Kainuu

Kanta-Häme

Keski-Pohjanmaa

Keski-Suomi

Kymenlaakso

Lappi

Pirkanmaa (X)

Pohjanmaa

Pohjois-Karjala

Pohjois-Pohjanmaa

Pohjois-Savo

Päijät-Häme

Satakunta

Uusimaa

Varsinais-Suomi

4. **Voitte perustella edellistä vastaustanne.**

Vastaus: -

5. **Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?**

Vastaus: Ratkaisu on epälooginen kompromissi. Olisi johdonmukaista, että sote- ja itsehallintoalueiden määrä olisi sama. Hallinnon selkiyttämistavoitteet eivät tältä osin toteudu, eikä myöskään toimintojen keskittäminen tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille itsehallintoalueille toteudu.

6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa?

Voit valita yhden tai useampia.

Väestömäärä ja sen ennustettu kehitys (X)

Huoltosuhde ja sen ennustettu kehitys

Taloudelliset edellytykset (X)

Mahdollisuudet varmistaa yhdenvertainen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet varmistaa kattava sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus (X)

Mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa toimiva palveluverkko (X)

Mahdollisuudet toteuttaa kustannustehokas tuotantorakenne (X)

Kielelliset erityispiirteet

Maakuntien välinen luontainen yhteistyö ja työssäkäynti- tai asiointisuunnat

Jokin muu, mikä?

7. Kaikki itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Vastaus: Nykyisen Tays-erva-alueen (Pirkanmaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Pohjanmaa) lisäksi Satakunta ja Keski-Suomi ovat luontaisia erikoissairaanhoidon yhteistyökumppaneita Pirkanmaalle. Toimivan alueellisen yhteistyön näkökulmasta on tärkeää, että sairaala- ja päivystystoiminta suunnitellaan koko alueella tarkoituksenmukaiseksi. Seinäjoen ja Päijät-Hämeen keskussairaaloiden säilyminen uudistuksen yhteydessä täyden päivystyksen sairaaloina on kokonaisuuden kannalta perusteltua. Samoin Kanta-Hämeen keskussairaalassa on tarkoituksenmukaista säilyttää vahva päivystyksellinen valmius. Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen yhteistyön näkökulmasta on myös tärkeää, että uudistuksen jälkeenkin nykyinen Kanta-Hämeen alue muodostaa oman sote- ja aluehallintokokonaisuuden.

Pirkanmaan kokonaisuutta rakennettaessa on toiminnallisesti perusteltua, että Jämsä, Kuhmoinen ja Punkalaidun kuuluvat Pirkanmaan kokonaisuuteen.

8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Kyllä

Ei (X)

Ei kantaa

9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaus: Orivesi haluaa kuulua Pirkanmaahan riippumatta mahdollisista myöhemmistä itsehallinto- tai sote-aluemuutoksista.

10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Vastaus: Valtion aluehallinnon (sekä ELY että AVI) tehtävät on tarkoituksenmukaista arvioida kokonaisuudessaan ja luoda myös tältä osin kestävä, tulevaisuuden haasteisiin vastaava rakenne ja yksinkertaistaa hallintoa ja vähentää organisaatioiden määrää. Myös muut valtion alueelliset organisaatiot on tarkoituksenmukaista ottaa mukaan tarkasteluun kuten esim. työsuojelupiirit.

Valtion keskushallinnon tehtäviä olisi tarkoituksenmukaista siirtää itsehallinto-alueille erikseen tehtävään valmisteluun perustuen.

Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiiviissä yhteistyössä toimivan Hätäkeskuslaitoksen alueellinen ja hallinnollinen asemoituminen on selvitettävä uudelleen.

Suuret kaupunkiseudut edustavat vähintään kahta kolmasosaa omien alueidensa volyymeistä. Suurten kaupunkiseutujen erityisasema ja rooli tulee ottaa vahvasti huomioon itsehallintoalueiden muodostamisessa ja toiminnassa.

Hallitus on ilmoittanut selvittävänsä maakuntaliitoilta ja valtion aluehallinnolta itsehallintoalueille siirtyviä tehtäviä. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista selvittää mahdollisuudet turvata ja vahvistaa suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen roolia elinvoiman vahvistamisessa. Kaupunkiseuduilla on resursseja ja kykyä tarjota ratkaisuja, jotka hyödyttävät koko Suomea. Niille voisi siirtää nykyisen maakuntahallinnon ja aluehallinnon tehtäviä. Kaupunkiseutujen elinvoimaroolin kannalta on olennaista, että kaupungit ja kaupunkiseudut vastaavat itse muun muassa elinkeinojen edistämiseen ja työllisyyteen, toisen asteen koulutukseen, maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen (ml. joukkoliikenne) liittyvistä tehtävistä.

Maakuntien muodostamisessa ja itsehallinnon piiriin tulevia tehtäviä arvioitaessa tulee maakunnista tehdä vahvoja ja kilpailukykyisiä. Samalla niitä tulee kehittää niin, että uudistuksella vahvistetaan kuntien elinkeinotoimintaa, palvelujen tasapuolista saatavuutta, työllisyyttä ja ekologisuutta. Näitä asioita silmälläpitäen tulee arvioida tehtävien siirtoa maakunnille mahdollisimman laajasti. Kuntien maankäyttö, kaavoitus ja asuminen tulee säilyttää kuntien omana tehtävänä.

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Vastaus: Mikäli terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja terveysongelmien ehkäisy halutaan pitää kansallisen sosiaali- ja terveystalouden keskeisenä tavoitteena, on valtion huolehdittava siitä, että kunnilla on myös

tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävästä. Kunnille on luotava kannusteet tehtävän hoitamiseen. Valtion on osallistuttava valtionosuusjärjestelmän kautta niihin kustannuksiin, jotka kunnille muodostuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.

Poikkihallinnollinen yhteistyö itsehallintoalueen, kuntiin jäävien toimialojen sekä kansalaisjärjestöjen ja elinkeinoelämän välillä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta jatkossa avainasemassa. Yhteistyö on järjestettävä organisoidusti siten, että alueille luodaan toimivat yhteistyörakenteet, jotka mahdollistavat yhteistyön eri hallinnon alojen välillä ja elämäntapaajattelun toteutumisen.

Uudistus ei saa aiheuttaa ongelmia kuntalaisille. Julkisen vallan on kyettävä toimimaan myös jatkossa yhtenä kokonaisuutena. Jatkossa on panostettava myös kuntien ja itsehallintoalueen yhteisiin digitaalisiin ratkaisuihin.

12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaus: Suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen merkitys Suomen kilpailukyvyllä on keskeinen. Suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen suhteellinen merkitys on kasvanut tasaisesti 2000-luvun aikana, ja tulee kasvamaan edelleen kaupungistumisen ja sitä tukevan talouden rakennemuutoksen seurauksena.

Yksi ja yhtenäinen malli ei ole toimiva koko maassa, vaan itsehallintoalueiden sisällä tarvitaan joustavuutta, toimivaa työnjakoa ja liikkumavaraa erilaisille hallintoratkaisuille tehtävien hoidon suhteen. Lisäksi tarvitaan alueellisesti eriyttävää lainsäädäntöä, jossa huomioidaan nykyistä paremmin alueiden väliset olosuhteerot ja kaupunkiseutujen erityisaseman Suomen kilpailukyvyllä kannalta.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Vastaus: Tulevalla rahoitusmallilla ja valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin. Sote-rahoitusratkaisu pitää toteuttaa niin, että kunnille jää riittävät taloudelliset resurssit hoitaa kuntiin jäävät tehtävät, resurssit vastata elinvoiman kehittämisestä sekä tarvittavista investoinneista.

Koska kunnat huolehtivat jatkossakin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella merkittävästä määrästä perusoikeudellisia ja sote-kustannuksia ennaltaehkäiseviä tehtäviä (mm. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus), on niiden hoitamisen edellytykset turvattava kannustavan rahoitusratkaisun avulla. Myös perustuslain rahoitusperiaate edellyttää, että kunnille turvataan riittävät voimavarat niille jäävien tehtävien hoitamiseksi.

Sote- kiinteistöt eivät saa jäädä rasittamaan kuntien talouksia. Taloudellinen vastuu niistä on siirrettävä itsehallintoalueille tai mahdollisesti perustettaville kiinteistöyhtiöille. Sote-kiinteistöihin kohdistuvien lainojen hoitovastuu tulee siirtyä itsehallintoalueille. Mahdolliset kuntien talouksien alijäämät, joista osa on aiheutunut

sote-tehtävistä, tulee joko saada kirjata alas kunnan tilinpäätöksessä tai alijäämistä, sote:sta aiheutunut osuus tulee siirtää itsehallintoalueen vastuulle. Kunnan eivät kykene pienenevillä resursseilla hoitamaan alijäämiä, jotka aiheutuneet sote-menoista. Itsehallintoalueelle siirtyvän henkilöstön eläkevastuut ei saa jäädä rasittamaan kuntien talouksia.

Samoin sote kuntayhtymien (kuten esim. sairaanhoitopiirit) lainat ja kaikki muut vastuut on ehdottomasti siirryttävä itsehallintoalueen vastattavaksi, ne eivät saa siirtyä jäsenkuntien vastuulle. Kunnilla ei ole taloudellista kantokykyä vastata niistä kun itsehallintoalueiden perustamisen jälkeen kun kuntien rahoitusresurssit merkittävästi pienevät ja kattavat vain kuntiin jäävät tehtävät.

Valmistelussa on selvitettävä myös tukipalveluiden osalta malli, jossa itsehallintoalue turvaisi ensisijaisesti kuntien olemassa oleviin tukipalveluihin esimerkiksi hankintojen, tietohallinnon, toimitilojen ja ateriapalvelujen osalta. Näin vältyttäisiin päällekkäisten toimintojen rakentamiselta.

Kuntien rooliksi on kaavailtu elinvoimakunnan roolia. Tämän roolin kannalta on olennaista, että kunnilta ei siirretä elinvoimaan vahvistamiseen liittyviä tehtäviä ja että elinvoiman kehittämiseen kannustava yhteisöveron tuotto säilyy kunnilla. Elinkeinoelämän ja elinvoiman kehittäminen sekä maaseudun kehittäminen tulee jäädä kuntien tehtäväksi ja siihen on jäätävä riittävät resurssit. Lisäksi olisi erittäin tärkeää, että valtion aluehallinnolta siirtyisi kokonaisuudessaan kunnille työllisyydenhoidon toimivalta ja resurssit. Rakennusvalvonnan ja kaavoituksen on pysyttävä kuntien vastuulla ja tehtävänä. Lisäksi monissa luvisissa voitaisiin siirtyä (esim. kaavan mukainen rakentaminen ym), lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn.

Itsehallintoalueet toimivat myös tuottajina ja tilaajina. Lausuntopyynnössä on esitetty, että maakunnat perustavat yhteiseen omistukseen yhteishankintayksikön. Tällaisen yhteishankintayksikön tehtävänä tulisi olla auttaminen asiantuntija-avulla ja parhaiden toimintatapojen löytäminen. Yhteishankintayksikön toimeksiannon tulee lähteä ajatuksesta; kun hankintoja tehdään maakunnan tarpeisiin, hankinnoissa painotetaan maakunnallisuutta ja kotimaisuutta ottaen huomioon hankintalain asettamat reunaehdot. Vain näin toimien rakennamme maakuntien toiminnan kestäväälle pohjalle maakuntien elinvoimaisuuden, työllisyyden ja erityisesti myös ekologisuuden osalta. Näin toimien on mahdollisuus saavuttaa myös se säästötavoite, joka koko uudistukselle on asetettu.

Kuntien tulevien toimintamahdollisuuksien kannalta keskeisimmässä kysymyksessä kunnat onkin kutsuttava laajasti mukaan uudistuksen suunnitteluun. Valmistelussa on noudatettava hyvän hallinnon perusteiden mukaista avointa ja osallistavaa tapaa. Kuntien tulee saada lausua asukkaidensa puolesta rahoitusratkaisusta sen varmistamiseksi, että kokonaisveroaste ei hallituksen lupauksen mukaisesti nouse.